

voor physiologie en algemeene pathologie van het grootste belang te zijn. SACHS heeft in zijn zeer belangwekkende verhandeling enkele der nieuwere vraagstukken en resultaten der immuniteitsleer van dit gezichtspunt uit belicht. Hij begint met de vraag of lipoiden antilichamen kunnen zijn. Sinds de vondst van de heterogenetische antigenen van FORSMANN hebben wij in dit en analoge vraagstukken een veel duidelijker inzicht gekregen. FORSMANN heeft immers aangetoond, dat alcoholische extracten van antigenen wel in staat zijn in vitro met antilichamen te reageeren, doch niet in staat zijn na inspuiting antilichamen te verwekken. Deze partieel werkende antilichamen zijn door LANDSTEINER haptenen genoemd. De eigenschap bij inspuiting antilichamen te verwekken kregen deze haptenen weer terug, wanneer zij tezamen met eiwit ingespoten worden. Zoo kunnen ook chemisch zuivere lipoiden antilichamen verwekken, wanneer zij tezamen met vreemdsoortig eiwit worden ingespoten. De syphilitische bloedverandering, die in de positieve reactie van WASSERMANN, van SACHS en GEORGI, van KAHN, van HECHT enz. tot uiting komt, is dan ook het resultaat van echte immuniteitsreacties tegenover lipoiden.

Wanneer men deze kennis toepast op het gebied der overgevoeligheidsreacties, dan blijkt, dat het verschil tusschen echte, experimenteele anaphylaxie en clinische idiosyncrasie wegvalt. Een der groote moeilijkheden was hier, dat de idiosyncrasieën dikwijls door niet-eiwitachtige stoffen veroorzaakt worden, terwijl het zoo moeilijk is bij dieren anaphylaxie te verwekken door inspuiting van niet-eiwitachtige lichamen. Uitgaande van de leer der heterogenetische antilichamen, blijkt nu, dat ook met niet-eiwitachtige stoffen anaphylaxie kan verwekt worden, wanneer tegelijk lichaamseiwit wordt ingespoten. Zoo kunnen atoxyl en methanilzuur na diazoteering, vermengd met eiwit, als antigeen werken en chemospecifieke anaphylaxie veroorzaken. Voor de sensibiliseerende inspuiting moet men, wanneer men den intraveneusen weg kiest, altijd atoxyl vermengd met lichaamseiwit inspuiten. Spuit men langs onderhuidscheweg in, dan kan men volstaan met gediazoteerd atoxyl te injecteeren, omdat door de onderhuidscheweg inspuiting altijd zooveel weefselvernietiging veroorzaakt wordt, dat een kleine hoeveelheid lichaamseiwit het atoxyl vergezelt.

Zoo komt men tot een beter inzicht, waarom soms onderhuidscheweg of intracutane toediening van sensibiliseerende of immuniseerende antigenen krachtiger kan werken dan intraveneuse inspuiting.

Nauwkeurige bestudeering van de brochure van SACHS verschaft den lezer vele dergelijke diepere inzichten.

I. SNAPPER.

Dr. A. VON ALBERTINI, prosector des Pathologischen Institutes, Zürich, *Gutartige Riesenzellgeschwülste. Eine vergleichend histologische Untersuchung.* GEORG THIEME, Leipzig. Prijs: 9 mark.

De schrijver van deze monographie heeft zich tot doel gesteld orde te brengen in de verwarring, die nog steeds heerscht in de

opvatting en nomenclatuur van de reuscellengezwellen. Achtereenvolgens worden besproken: de epulis, het myelogeen reuscellensarcoom (ostitis fibrosa, bruin gezwel), het reuscellengezwel van de peesscheeden en het xanthomateuse reuscellengezwel van de huid. Van al deze gezwellen worden zeer gedetailleerde beschrijvingen gegeven, zoowel van het macroscopische als van het microscopische beeld. Daarbij wordt niets aan de verbeeldingskracht van den lezer overgelaten. Met zeer goede microphotographieën en gekleurde teekeningen zijn de beschrijvingen goed te volgen. Met nadruk wordt betoogd, dat het weefsel van deze gezwellen hoofdzakelijk bestaat uit vertakte, netvormig met elkaar samenhangende cellen, waartusschen zich een netwerk van fijne collagene vezels bevindt. Dit laatste geeft het gezwel zijn stevigheid. Dikwijls is deze structuur alleen te vinden in het centrum van de gezwelknobbels. Klaarblijkelijk is het weefsel een jong onrijp mesenchym, zooals dat in embryonen van ongeveer 3 cm. wordt aangetroffen. De netstructuur is door HUECK, MÖLLENDORF en HERINGA ook wel in het rijpe bindweefsel aangetoond, doch is daar slechts met bijzondere hulpmiddelen aan het licht te brengen, terwijl zij in de reuscellentumoren met gewone kleurmethodes gemakkelijk wordt aangetoond. Voor de onrijpheid van het bindweefsel pleit, dat het zich in verschillende richtingen kan differentieëren, bloedvaten, been en collagene vezels kan vormen. In tegenstelling met MÖNCKEBERG, die de reuscellen opvat als massieve endotheelknoppen van bloedvaten, beschouwt VON ALBERTINI ze als bestanddeelen van het mesenchym, die ontstaan door kerndeelingen, welke niet door protoplasmadeelingen worden gevolgd. De bloedvaten ontstaan voor een deel uit spleten, die door tumorcellen worden bekleed; door afplating veranderen de tumorcellen in endotheelcellen.

De xanthoomcellen in de reuscellengezwellen van de huid en de peesscheeden ontstaan secundair door bloed- en lympestuwung. Hypercholestrinaemie kan het proces bevorderen.

De schrijver komt tot de slotsom, dat al deze gezwellen dysontogenetische, mesenchymale echte tumoren zijn, en stelt voor ze: goedaardige reuscellengezwellen te noemen.

De vrij uitgebreide literatuur wordt kritisch besproken. Referent kan de lezing van dit boekje slechts aanbevelen. Het is een voorbeeld van een goed morphologisch onderzoek, waaruit de conclusies logisch getrokken zijn.

R. R. ROCHAT.

Dr. A. HERZ, *Praktische Differentialdiagnostik* Band I Teil 7. *Infektionskrankheiten*, 106 Seiten Prijs: RM.6. 1929. Verlag von STEINKOPFF. Dresden und Leipzig.

Wie heeft tegenwoordig nog den tijd, uit ervaring en handboeken zijn eigen „Differentialdiagnostik” samen te stellen? Trouwens, wien de tijd voor een dergelijk leerzaam werk niet ontbreekt, wordt de lust daartoe ontnomen door het bestaan van boeken als het bovengenoemde, waaruit het deel over de infectieziekten een voortreffelijk hoofdstuk vormt. Natuurlijk zou een landgenoot